

oorspronkelijke titel

billy liar

auteurs

keith waterhouse - willis hall

vertaling

paul rodenko

wim visser

jochem royaards

vader

ton van otterloo

moeder

wilma van klaveren

grootvader

kees waterbeek

arthur

jaap van donselaar

annemarie

thea roding

rita

nienke sikkema

miep

mathilde verhaar

regie

jurg molenaar

decor

maurits buma

inspiciënt

theo van der hoorn

souffleuse

jeanette van aalen

ogenschijnlijk is het een aaneenschakeling van onbelangrijke gebeurtenissen: een zoon jaagt zijn vader op stang met zijn wilde haren en zijn wilde verhalen ; de moeder zorgt en sust; grootvader, vervreemd van wat er om hem heen gebeurt, zit zijn vervelende laatste uur mopperend uit alledaagse momenten met de geur van spruitjes.

waarom is dat opeens de moeite waard, als dat op het toneel gezet wordt? in de spotlights blijken dingen, die je in je eigen leven over het hoofd ziet of onbelangrijk vindt, het alledaagse tot thriller of tot een tragedie te maken.

"een tragedie, ik heb rondgelopen in de regen, de hoed over mijn ogen getrokken, met opgeslagen kraag, de handen in de zakken, daarna ben ik naar huis teruggekeerd, ik ben opnieuw uitgegaan om iets te eten te kopen, en ik heb het opgegeten", (uit het dagboek van witold gombrowicz). een tragedie: een dag in je leven die geen werkelijke betekenis heeft.

en terwijl de spruitjes opstaan gebeuren er ongelukken, terwijl de geraniums bloeien speelt zich een drama af. zo met wim visser, hij heeft een "afwijking" die steeds zeldzamer wordt in onze tijd maar die nog steeds moeilijk te bestrijden valt: hij heeft fantasie, hij probeert met zijn fantastische verhalen het grijze van zijn omgeving weer kleur te geven, het gewone moet voor hem weer bijzonder worden.

maar er is in zijn milieu niemand die met zijn fantasieën mee kan. niemand kan ze richten, kan ze in relatie brengen met zijn omgeving, zodat die omgeving echt gaat kleuren, want wat is de waarde van fantasie voor mensen als zijn vader en moeder, die alleen nog weten "wat hoort", die struikelen over alles wat anders is dan anders.

doodgewone mensen, werken, eten, slapen, een leven lang het stof afnemen dat ligt op de dingen van alledag, alle chagrijn van de wereld kan in een blikje zalm.

dit is ook een vorm van milieuverontreiniging; veel mensen komen niet verder dan wat men van hen verwacht en ze kopen braaf hun geluk en hun rust: ijskast, tv, auto, e.d. produkten waarin de welvaartsmaatschappij hen het geluk pre-fabricated aanbiedt, deze welvaartsmiddelen maken het leven glad en zorgeloos, maar ontnemen tegelijkertijd alle initiatief, behalve het initiatief om ze in bezit te krijgen, ze ontnemen de mens zijn fantasie: ze zijn uitgekiend, gepolijst, ze zijn af. er is weinig uitdaging meer over als je ze bezit, en er is weinig verschil tussen jouw ijskast en die van de bureu.

en zoals het met deze tastbare dingen gaat zo gaat het ook met normen, met gedachten en gewoonten, er is een standaardisering in het denken van deze doorsnee mensen en in hun handelen. "doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg ". het onverwachte wordt uitgesloten, want de gemoedsrust struikelt licht over verrassingen, over verwondering, over wat vreemd is.

en "rare vogel" wim visser komt in ademnood in dit wereldje, zijn verhalen en zijn omgang met zijn ouders, zijn vriendinnen, zijn op het moment dat de voorstelling begint al zo bizar en zover van de realiteit geraakt, dat iedereen voelt dat er ongelukken gaan gebeuren, hij moet wel praten, fantaseren, om zich het hoofd boven water te houden, anders is hij binnen de kortste keren even oud en ongevaarlijk als zijn vader, anders is hij binnen de kortste keren ook iemand die het wel en wee herkauwt dat de maatschappij hem voorschotelt.

er komen ongelukken: grootvader sterft na een aanval, die hij krijgt als vader en zoon aan het bekvechten zijn, zijn twee verloofden gaan met elkaar op de vuist, en halverwege zijn vlucht uit zijn milieu, keert wim om. hij mist de moed.

die terugkeer is waarschijnlijk het grootste ongeluk, want dat betekent de laatste kans voor wim om iets van verzet waar te maken, hij gaat onder in de chaos van zijn ideeën en fantasieën, die laatste kans, die het meisje miep hem gaf, had hem zover kunnen brengen dat hij ging geloven in zichzelf.

wat met deze voorstelling te doen? in meerdere of mindere mate kan iedereen zichzelf herkennen in wim visser, want wat wij zijn of worden, zijn we of worden we onder de druk van onze omgeving, wim is niet het eerste slachtoffer, vanaf onze geboorte tot onze dood worden we bedreigd door verwachtingen, veronderstellingen en oordelen van anderen, en datgene wat vanuit jezelf (vindingrijkheid, creativiteit, fantasie) naar de maatschappij komt, is onaangepast gedrag, als het niet beantwoordt aan het beeld dat men van je heeft, en als je het maatschappelijk gehaald hebt, ieder instinct de baas bent, cleanshaven, heb je het waarschijnlijk verloren.